

Wstęp

Dziecko z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym (NIU) i dysmorfia twarzy jest wspaniałym wyzwaniem dla nauczyciela. Funkcjonując w systemie edukacji, stawia przed każdym nauczycielem zadania, które daleko mogą wykraczać poza kontekst dydaktyczno-wychowawczy jego pracy. To właśnie w „spotkaniu” z takim dzieckiem nie wystarczy być dobrym „przedmiotowcem” czy dydaktykiem lub wybitnym mówcą, a nawet precyzyjnie przekazującym wiedzę specjalistą, lecz można odkryć coś więcej w sobie i poza sobą. W placówce edukacyjnej, w której przebiega rehabilitacja dziecka z NIU i dysmorfia twarzy, powstają sieci relacji, które nie tylko budują kontekst nauczania i wychowania, lecz także tworzą podstawy wszechstronnego rozwoju tych dzieci. Obcując na co dzień z dziećmi z NIU i dysmorfia twarzy przekonujemy się, że powstające relacje wzbogacają nie tylko dziecko, ale i osoby z jego otoczenia (nauczycieli, terapeutów, personel administracji). Te relacje swoim psychologicznym zasięgiem daleko wykraczają poza „mury” i „literę prawną” placówki szkolnej. Nauczyciele zaangażowani w pracę z uczniem NIU z dysmorfia twarzy byłiby mocno osamotnieni, gdyby rola placówki szkolnej ograniczała się tylko do działań w obrębie relacji nauczyciel-uczeń. Zarówno nauczyciele, jak i uczniowie wraz z osobami znaczącymi w systemie rodzinnym oddziałują na siebie w sieci relacji o wielopoziomowych strukturach oczekiwań, zamierzeń i celów. Każda z tych osób posiada własny obraz dziecka, które rehabilituje. Rola tych obrazów w przebiegu praktyki rehabilitacyjnej jest mało poznana.

Aktualnie w spojrzeniu na dziecko niepełnosprawne dominuje perspektywa ekologiczna, z której wyłaniają się dwa modele rehabilitacji: interpersonalny model przebiegu praktyki rehabilitacyjnej Kowalika (1989) i interakcyjny model przebiegu praktyki rehabilitacyjnej Otrębskiego (2007), pozwalające uwzględnić w przebiegu praktyki rehabilitacyjnej dziecka z niepełnosprawnością intelektualną rolę i znaczenie środowiska (fizycznego i osobowego). W związku z tym może pojawić się w relacji rehabilitacyjnej obraz dziecka, który powstał w umyśle matki i jest zupełnie nieprzekładalny na istniejące obrazy, „zamknięte” w obowiązujących definicjach charakteryzujących osoby z niepełnosprawnością intelektualną. Ten obraz, w równym stopniu jak obraz dziecka niepełnosprawnego

intelektualnie w stopniu umiarkowanym u jego nauczyciela, może wpływać na kształt, przebieg i efekty procesu rehabilitacji. W świetle powyższych rozważań powstał przedmiot zainteresowań dotyczący opisu obrazów dziecka z widoczną dysmorfia lub bez niej niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu umiarkowanym przez osoby zaangażowane w przebieg praktyki rehabilitacyjnej tego dziecka (matki i nauczyciele).

W przedmiocie zainteresowań jest również stopień zgodności obrazów dziecka z widoczną dysmorfia lub jej brakiem niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu umiarkowanym oraz ich osobowych uwarunkowań u osób uczestniczących w procesie rehabilitacji (matki i nauczyciele). Realizacja przedmiotu zainteresowań pozwoli na jeszcze lepsze uświadomienie praktykom rehabilitacji ważności zgodności obrazów dziecka u osób rehabilitujących dla skutecznego przebiegu praktyki rehabilitacyjnej. Monografia zawiera sześć rozdziałów.

Pierwszy rozdział poświęcony jest teoretycznym ujęciom rehabilitacji oraz ukazaniu roli współczesnych modeli przebiegu praktyki rehabilitacyjnej w skutecznym procesie rehabilitacji. Drugi rozdział zawiera omówienie wybranych uwarunkowań tworzenia obrazu dziecka niepełnosprawnego intelektualnie u osób zaangażowanych w przebieg praktyki rehabilitacyjnej. W tym rozdziale zostaną przedstawione koncepcje i wyniki badań związków obrazu dziecka z obrazem jego choroby/niepełnosprawności, osobowości, systemu wartości, wiedzy o dysmorfach i wiedzy o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu umiarkowanym. Rozdział trzeci przedstawia metodologiczne podstawy badań. W rozdziale czwartym zostaną zaprezentowane obrazy dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym z dysmorfia twarzy i bez dysmorfii twarzy uzyskane od osób rehabilitujących (matki i nauczyciele). W tymże rozdziale przedstawione zostaną również wyniki analizy różnic między obrazami dziecka u wskazanych powyżej osób rehabilitujących. Rozdział piąty zawiera obszerny opis stanu uwarunkowań osobowych badanych osób rehabilitujących. Dalej zostanie przedstawiona analiza różnic między wynikami uzyskanymi przez osoby rehabilitujące w zakresie wybranych uwarunkowań osobowych. Ostatni rozdział zwięźszający przeprowadzone analizy zawiera wyszczególnienie istotnych statystycznie związków obrazu dziecka niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu umiarkowanym z dysmorfia twarzy i bez dysmorfii twarzy z wybranymi zmiennymi uwarunkowań osobowych. Następnie w cytowanym rozdziale zostaną scharakteryzowane zespoły zmiennych najlepiej wyjaśniające obraz dziecka niepełnosprawnego intelektualnie z dysmorfia twarzy i bez dysmorfii twarzy u matek i nauczycieli.

W rozdziałach empirycznych umieszczono 22 wykresy, 52 tabele i 6 rysunków. Wyniki w nich zawarte pochodzą z badań własnych autora niniejszej monografii.